

DEBATT - KOMMENTARER

Av Brynjulf Skagestad og Terje Simensen

I VANN nr. 2/2004 har Kjell Baalsrud en 18 siders artikkel med tittel: «Utvikling av norsk vannsektor gjennom 40 år», referert som innlegg på Norsk Vannforenings 40-års jubileum 6. mai 2004.

Som vanlig har Baalsrud presentert en velskrevet artikkel som inneholder mange interessante historiske opplysninger om vannforurensning, korrigerende tiltak og vannforvaltning i Norge i løpet av de senere decenniene.

Det forundrer oss imidlertid noe at NIVA er gitt en så dominerende plass i en artikkel som skrives i anledning Norsk Vannforenings 40-års jubileum. Det hadde kanskje vært naturlig å gitt foreningens aktiviteter noe større plass – selv om den er omtalt i en del sammenhenger. På den annen side er det selvfølgelig vanskelig å begrense seg når man kommer inn på NIVA's omfattende rolle som VA-institusjon i Norge i etterkrigstiden. Han har jo selv spilt den dominerende rollen i oppbyggingen av NIVA – en institusjon hvor han har tilbragt de fleste av sine yrkesaktive år.

Artikkelen inneholder en rekke interessante opplysninger om hvordan staten etterhvert har engasjert seg og kommet på banen innen vannforurensnings- og vannforvaltningssektoren, slik som

- Miljøverndepartementet i 1972
- Statens vann- og avløpskontor samme år
- Statens forurensningstilsyn i 1974
- Forurensningsloven av 1981
- Ny plan- og bygningslov av 1985, og
- Vannressursloven av 2000.

På vannforsyningssektoren var imidlertid forvaltningen ivaretatt av Statens institutt for folkehelse allerede fra 1930.

I tillegg til NIVA's innsats er det flere grupper av aktører som har bidratt effektivt til å rette opp alle feil som ble gjort i avløpssektoren de første årene etter 1945. Vi tenker her spesielt på kommunene selv og et 10-talls rådgivende ingeniørfirmaer. Vi vil peke spesielt på kommunene som hadde en stor del av skylden for den elendigheten som var skapt i avløpssektoren. Bortsett fra noen få eksempler som VEAS, ANØ og «Mjøsaaksjonen», har Baalsrud liten omtale av den omfattende kommunale innsatsen. I virkeligheten er det i hovedsak kommunene selv som har båret planleggingen og kostnadene forbundet med avløpsutbyggingen. Her snakker vi om et 10-talls milliarder kroner. Mange kommuner tok selv initiativet til å rydde opp i avløps-

sektoren allerede tidlig på 60-tallet. Som eksempel kan nevnes Bærum kommune som allerede i 1961/62 opprettet en egen enhet for å utarbeide en helhetsplan for den framtidige kloakkutbyggingen i kommunen. Allerede i 1965 vedtok kommunen sin «Kloakkrammeplan». Hovedføringene i planen var å anlegge avskjærende kloakkledninger langs de større bekkelukkingene og de åpne vassdragene. Disse hovedintensjonene er videreført i alle senere hovedplaner og utbyggingsplaner.

Senere har en rekke kommuner aktivt bygget ut sin kompetanse og virksomhet på sektoren, ofte gjennom nært interkommunalt samarbeid.

Rådgivende ingeniørfirmaer som etterhvert skaffet seg spesialkompetanse innen VA-faget har også bidratt effektivt i saneringsarbeidet og representerer gjennom årene en betydelig kunnskapsbase i sektoren. Noen av disse firmaene har etterhvert henvendt seg også til et internasjonalt marked med denne kompetansen, og påtar seg meget betydelige oppgaver rundt om i verden.

Etterhvert «strømmet det ut» VA-ingeniører både fra NTH og Ingeniørhøgskoler samt fra en rekke utdanningsinstitusjoner i utlandet. Uten den store kompetanseoppbyggingen som skjedde fra midt på 60-tallet ville den praktiske gjennomføringen av tiltakene – i mange tilfeller initiert av NIVA – blitt hemmet.

Det mest alvorlige «hull» i Baalsruds historiske oversikt er imidlertid virksomheten ved Institutt for vassbygging ved NTH i 10-års perioden 1965-75.

I disse årene bygget Åsmund Bøyum – etter å ha skaffet seg spesialutdanning i «Sanitary Engineering» ved den Tekniske Høgskolen i Delft – opp en omfattende undervisning i faget. Et stort antall studenter tok eksamen i VA-teknikk i disse årene og svært mange valgte VA-teknikk som hovedfag. Disse sivilingeniørene fikk og har idag sentrale stillinger såvel i offentlig som privat sektor.

Vi stiller oss uforstående til at Baalsrud ikke har omtalt dette viktige bidraget til norsk kompetanseoppbygging. Som henholdsvis sensor og professor ved Institutt for Vassbygging kjenner vi Åsmund Bøyum svært godt fra mangeårig samarbeid. Han må gis stor honnør for sin innsats i de henimot 30 år han var knyttet til instituttet – siden 1985 som professor.

Bøyum ble beskikket til dosent allerede i 1967 og ble utnevnt til professor samtidig med Hallvard Ødegaard i 1985.

Det er imidlertid flere personer som burde ha vært nevnt i anledning Norsk Vannforenings 40-års jubileum.

Vi tenker spesielt på William Bjelke som i foreningens første 2-3 år var meget aktiv når gjaldt å gjøre foreningen kjent og å verve medlemmer. Han var dessuten en pådriver i arbeidet med å starte utgivelsen av tidsskriftet VANN.

Sjefsingeniør Vilhelm Haffner ved SIFF var med sin sentrale posisjon innen vannforsynings-spørsmål i Norge en viktig støttespiller i Norsk Vannforening i mange, mange år.

Til slutt en takk til Kjell Baalsrud for en nyttig historisk oversikt.